

ЗАШТИТА ПРИРОДЕ PROTECTION OF NATURE	Бр. 61/2 № 61/2	страна 57-75 page 57-75	Београд, Belgrade,	УДК Review article
---	--------------------	----------------------------	-----------------------	-----------------------

ДРАГАН ПАВИЋЕВИЋ¹, МОМЧИЛО ПОПОВИЋ²,
МАРЈАН КОМНЕНОВ³, ИВА ЊУЊИЋ⁴

РЕЗУЛТАТИ БИОСПЕЛЕОЛОШКИХ ИСТРАЖИВАЊА НА КАМЕНОЈ ГОРИ

Извод: Камена јора се налази на крајњем југозападу Србије, уз границу са Републиком Црном Гором и представља гео Стјаровлашко-рашке висције динарске Србије. По слободној процени локалног стјановништва на ширем подручју Камене јоре налази се између 100 и 150 њећина и јама.

Биоспелеолошка истраживања именујоћу подручја датирају још од 1933. године када је француска екипа биолога предвођена П. РЕМИЈЕМ (Р. REMY) истражила, поред њећина на Пешићеру и код Берана, једну њећину северозападно од Пљеваља (Бјелошевачка њећина) у Црној Гори и једну њећину код Пријејоља (Појова њећина) у Србији. У њима су пронађене две врсте шројлобионичких тврдокрилаца које је као нове врсте рода *Proleonhardella* описао РЕНЕ ЖАНЕЛ (R. JEANNEL) 1934. године. После њуних 47 година проф. ГВИДО НОНВЕЈЕ (GUIDO NONVEILLER), један од доајена биоспелеологије у бившој Југославији, посетио је Појову њећину код Пријејоља и у њој сакупио обе врсте шројлобионичких тврдокрилаца које је описао ЖАНЕЛ. Резултате својих истраживања именујоће њећине проф. Г. НОНВЕЈЕ није никад објавио.

Августа 2008. године екипа спелеолога и биоспелеолога Завода за заштитију природе Србије заочела је систематска истраживања спелеолошких објекта за употребе израде Студије заштите Камене јоре под називом „Предео изузетних одлика КАМЕНА ГОРА“. Студија је завршена 2009. године али су биоспелеолошка истраживања настављена и у 2010.

¹ Драган Павићевић, Завод за заштиту природе Србије, Нови Београд, Др Ивана Рибара 91.- dragan.pavicevic@zzps.rs

⁴ Ива Њуњић, Вељка Влаховића 34/19, 11550 Лазаревац.- iva.enco@gmail.com

² Момчило Поповић, Гетеова 28, 11080 Земун.- portom1962@gmail.com

³ Марјан Комненов, бул. Кузман Јосифовски Питу 19/5/3, 1000 Скопје, Република Македонија.- mkomnenov@gmail.com

⁴ Ива Њуњић, Вељка Влаховића 34/19, 11550 Лазаревац.- iva.enco@gmail.com

години у оквиру пројекта Завода „Биоспелеолошка истраживања подземних објеката Србије“

У периоду од 2008. до 2010. године укупно је истражено 19 подземних објеката, девет њихина и десет јама. Већина њих је исећена више пута да би се сакупио дојунски материјал ариројода неопходан за тајачну детерминацију.

Сакупљен је научно врло вредан материјал, а посебно је значајно откриће чак девет, за фауну Србије нових, врста инсеката и једног паука.

Истраживања су показала да су у њихинама и јамама ширећ подручја Камене Горе најбројнији шроклоксени представници ариројода, док су шролофили и шролобионти ретки.

Abstract: Kamena Gora is situated in the furthest southwest part of Serbia, along the border of The Republic of Montenegro, representing a part of Starovlah-Ras plateau of Dinaric Serbia. As local people estimate, within wider area of Kamena Gora there is between 100 and 150 caves and pits.

Biospeleological research of the mentioned area dates back to 1933 when a French team of biologists, lead by P.REMY, researched not only caves in Pešter and near Berane, but also one cave situated in the northwest direction from Pljevlja (Bjeloševačka cave) in Montenegro and one cave near Prijepolje (Popova cave) in Serbia. Two species of troglobitic beetles found in these caves were described by RENE JEANNEL in 1934, as new species of Proleonhardella genus. 47 years later professor GUIDO NONVEILLER, one of the biospeleology doyens in former Yugoslavia, visited Popova cave near Prijepolje where he collected both species of troglobitic beetles described by JEANNEL. However, professor NONVEILLER never published the results of his research on the above mentioned cave. In August 2008 a team of speleologists and biospeleologists from the Institute for Nature Conservation of Serbia began systematic research on speleological sites, for the purpose of drafting the Study on protection of Kamena Gora, the study title being „Landscape of exceptional quality Kamena Gora“. This Study was finished in 2009, nevertheless, biospeleological research carried on in 2010, within the Institute for Nature Conservation of Serbia's project called „Biospeleological research on subterranean sites in Serbia“. In the period from 2008 till 2010, 19 subterranean sites, nine caves and ten pits were researched. Most of these sites were visited on several occasions in order to collect additional samples of arthropods necessary for the exact specie determination.

The collected material was of high scientific value and the discovery of even nine, for Serbian fauna new, species of insects and one spider, was of particular importance.

Research has shown that trogloneic species of arthropods are the most distributed in caves and pits of wider area of Kamena Gora, whereas troglophile and troglobitic are rare.

Кључне речи: Камена гора, биоспелеологија, пећинска фауна, диверзитет

Key words: Kamena Gora, biospeleology, cave fauna, diversity

Камена Гора представља део планинског краја Старог Влаха, простране висије динарских површи и планинских венаца, односно део Старовлашко-рашке висије динарске Србије. Налази се на крајњем југозападу Србије, уз границу са Републиком Црном Гором. Према казивању мештана и планинара из Пријепоља, од којих су се неки у младости бавили и спелеологијом, на ширем подручју Камене горе има између 100 и 150 спелеолошких објеката.

С обзиром да цело подручје гравитира ка Црној Гори и Босни, чија се пећинска фауна, са више или мање интезитета, проучава у последњих 100 година, необјашњиво је да је суседно подручје у Србији, осим једног јединог објекта, остало потпуно биоспелеолошки неистражено све до данашњих дана. Тај једини објекат, по завршетку биоспелеолошке експедиције у околини Берана и Пљеваља, истражила је француска екипа предвођена познатим стручњаком за пећинске рачиће, П. РЕМИЈЕМ далеке 1933. године. Реч је о Поповој пећини у атару села Сељашница код Пријепоља

Троглобионтске тврдокрилце, које је РЕМИ сакупио у поменутој пећини као и у Двострукој пећини (=Бјелошевачка пећина) северозападно од Пљеваља у суседној Црној Гори, уступио је на обраду свом колеги колеоптерологу из Природњачког музеја у Паризу, Р. ЖАНЕЛУ који је установио да се ради о две нове врсте за науку. Обе су припадале роду *Proleonhardella* s. str. са укупно шест таксона описаних из пећина у Босни.

РЕМИ (1953) погрешно наводи да је Двострука пећина или како је локално становништво чешће зове, Бјелошевачка пећина, лоцирана близу Јабуге код Пријепоља. Тај погрешан цитат преузимају и други аутори који су касније писали о пећинској фауни Србије. Двострука или Бјелошевачка пећина налази се северозападно од Пљеваља, у Црној Гори, на подручју званом Бјелошевина, одмах у клисури испод истоименог села. Ова информација добијена је од проф. др. ИВЕ КАРАМАНА са Департамента за биологију и екологију Природно-математичког факултета у Новом Саду, који је предводио двочлану екипу биоспелеолога која је истраживала пећине на поменутом подручју априла 2007. године.

Први који је после РЕМИЈА посетио Попову пећину у Сељашници код Пријепоља био је проф. др. Г. НОНВЕЈЕ из Земуна, један од дојена биоспелеологије на просторима бивше Југославије. Покојни проф. НОНВЕЈЕ, који се интересовао за пећинску фауну тврдокрилаца Балкана, у пратњи два спелеолога из СОБ-а (Спелеолошки одсек Београда) јуна месеца 1980. године истражио је Попову пећину и у њој пронашао обе врсте троглобионтских тврдокрилаца које је на основу РЕМИЈЕВИХ примерака описао већ поменути ЖАНЕЛ 1934. године, али из две различите пећине, једне у Србији а друге у

Црној Гори. Омашком или из неких других разлога, проф. НОНВЕЈЕ резултате својих значајних налаза у Поповој пећини није објавио у свом раду „Ендогејска и троглобионтска фауна тврдокрилаца Србије“ публикованом 1983. године.

Завод за заштиту природе Србије започео је 2007. године рад на изради Студије заштите Камене горе под називом „Предео изузетних одлика КАМЕНА ГОРА“, која је завршена 2009. године. Екипа биоспелеолога и спелеолога Завода, укључујући и спољне сараднике, започела је своја истраживања пећина и јама везана за пројекат израде поменуте Студије августа 2008. године. Истраживања су реализована и у оквиру петогодишњег пројекта Завода под називом „Биоспелеолошка истраживања подземних објеката Србије“ тако да су она настављена и после завршетка Студије.

Теренски рад је реализован у следећим временским периодима: 25.08.2008.- 29.08.2008, 08.12.2008.- 12.12.2008, 12.10.2009.-16.10.2009. и 05.07.2010.-09.07.2010.

Посебно издвајамо Међународну биоспелеолошку експедицију „КАМЕНА ГОРА 2010“ коју је у периоду од 19.07.2009.- 30.07.2009. године организовао Департаман за биологију и екологију Природно- математичког факултета у Новом Саду под руководством проф. др. ИВЕ КАРАМАНА.

На ширем подручју Камене горе укупно смо истражили деветнаест спелеолошких објеката, од тога десет јама и девет пећина. Већина објеката је више пута посећена да би се сакупио допунски материјал артропода неопходан за тачну детерминацију.

У раду помињемо и резултате истраживања у неким пећинама и јамама које гравитирају према Каменој гори, пре свега због њихове комплементарне фауне зглавара.

ARACHNIDA

Ordo: Opiliones

Familia: *Sironidae*

Cyphophthalmus ere Kruman, 2008

ДИСТРИБУЦИЈА: Србија (KARAMAN, 2008).

ПРЕГЛЕДАНИ МАТЕРИЈАЛ: Србија, Камена гора, село Камена Гора, Бездан јама, 1369 m, 27.07.2009., лег. М. Рабреновић & И. Њуџић, 1♂, 1♀.

НАПОМЕНА: Врста је описана са Златибора, а пронађена је и на Тари, Бобији, Овчар Бањи и Ивањици (KARAMAN, 2008).

Ordo: Araneida

Familia: *Nesticidae*

Nesticus cellulanus (Clerck, 1757)

ДИСТРИБУЦИЈА: Европа, интродукована у Северну Америку (RAQUIN et. al., 2010).

ПРЕГЛЕДАНИ МАТЕРИЈАЛ: Србија, Камена гора, Брајковац, јама код Велике стијене, 1040 m, 29.07.2009., лег. И. Њуњић, 1 ♀.

НАПОМЕНА: *N. cellulanus* је једина врста из рода *Nesticus* која се може наћи у Србији. Троглофилна је врста која најчешће насељава улазне делове пећина, али се може наћи и ван њих, под камењем.

Familia: *Linyphiidae*

Centromerus cavernarum (L. Koch, 1872)

ДИСТРИБУЦИЈА: Европа (PLATNICK, 2011).

ПРЕГЛЕДАНИ МАТЕРИЈАЛ: Србија, Камена гора, Пландиште, пећина Снежница, 1319 m, 21.07.2009., лег. М. Комненов, 3 ♀; Србија, Камена гора, Брајковац, јама код Велике стијене, 1040 m, 29.07.2009., лег. И. Њуњић, 1 ♀.

НАПОМЕНА: Ова троглофилна врста је до сада била позната из само две пећине у Србији, Хаџи- Проданове пећине код Ивањице и Мале пећине у селу Рти у близини Гуче. Поред поменутих пећина, ова врста је пронађена и на Авали (DELTSHEV et al., 2003).

Diplocephalus cristatus (Blackwall, 1833)

ДИСТРИБУЦИЈА: Холарктик (PLATNICK, 2011).

ПРЕГЛЕДАНИ МАТЕРИЈАЛ: Србија, Камена гора, Петња, Велика пећина у Петњи, 1136 m, 22.07.2009., лег. М. Комненов, 3 ♀; Србија, Прибој, Бабине, Велика пећина, 1166 m, 26.07.2009., лег. М. Комненов, 2 ♂.

НАПОМЕНА: Троглоксена врста широко распрострањена у пећинама широм Србије (DELTSHEV et al., 2003).

Fageiella patellata (Kulczynski, 1913)

ДИСТРИБУЦИЈА: Босна и Херцеговина и Србија (KOMNENOV, 2009)

ПРЕГЛЕДАНИ МАТЕРИЈАЛ: Србија, Прибој, село Крњача, клисура Тмуша, Говеђа пећина, 1114 m, 23.07.2009., лег. М. Комненов, 1 ♂, 1 ♀.

НАПОМЕНА: *F. patellata* је описана из источног дела Босне, из пећине Говјештице у близини села Бања Стијена у кањону реке Праче. Све до сада, била је позната из само неколико пећина источне Босне и Херцеговине (Kulczynski, 1913). На истраживаном подручју регистровани смо је једино у Говеђој пећини код села Крњача где смо успели да пронађемо само једног мужјака и женку. Троглофилна је врста. До сада је била ендемит Босне тако да је навод PLATNICK-а (2011) да је ареал ове врсте цела југоисточна Европа погрешан.

Lepthyphantes leprosus (Ohlert, 1865)

ДИСТРИБУЦИЈА: Холарктик (PLATNICK, 2011).

ПРЕГЛЕДАНИ МАТЕРИЈАЛ: Србија, Камена гора, Петња, Велика пећина, 1136 m, 22.07.2009., лег. М. Комненов, 2 ♀; Србија, Пријепоље, село Сељашница, клисура реке Сељашнице, Попова пећина, 850 m, 26.07.2009., лег. М. Комненов, 3 ♀.

НАПОМЕНА: Троглофилна врста широко распрострањена у пећинама широм Србије (DELTSHEV et al., 2003).

Oedothorax agrestis (Blackwall, 1853)

ДИСТРИБУЦИЈА: Европа и Сибир (HELSDINGEN, 2010).

ПРЕГЛЕДАНИ МАТЕРИЈАЛ: Србија, Пријепоље, село Бабине, Велика пећина, 1166 m, 26.07.2009., лег. М. Комненов, 1♂.

НАПОМЕНА: Први налаз за фауну Србије.

Porrhomma convexum (Westring, 1851)

ДИСТРИБУЦИЈА: Холарктик (PLATNICK, 2011).

ПРЕГЛЕДАНИ МАТЕРИЈАЛ: Србија, Камена гора, Петња, Велика пећина у Петњи, 1136 m, 22.07.2009., лег. М. Комненов, 6♂, 12♀; Србија, Пријепоље, Јабука, Бабине, Велика пећина, 26.07.2009., лег. М. Комненов, 1♀.

НАПОМЕНА: *Porrhomma convexum* је најраспрострањенија врста овог рода у Србији. Ова троглофилна врста је пронађена у великом броју пећина у западној и источној Србији (DELTSHEV et al., 2003).

Familia: *Tetragnathidae*

Meta menardi (Latreille, 1804)

ДИСТРИБУЦИЈА: Европа, Кавказ, Северна Африка (HELSDINGEN, 2010).

ПРЕГЛЕДАНИ МАТЕРИЈАЛ: Србија, Камена гора, Пландиште, пећина Снежница, 1319 m, 21.07.2009., лег. М. Комненов, 3♀.

НАПОМЕНА: Троглофилна врста широко распрострањена у пећинама Србије (DELTSHEV et al., 2003).

Metellina merianae (Scopoli, 1763)

ДИСТРИБУЦИЈА: Европа, Кавказ, Северна Африка и Израел (HELSDINGEN, 2010).

ПРЕГЛЕДАНИ МАТЕРИЈАЛ: Србија, Камена гора, Петња, Велика пећина, 1136 m, 22.07.2009., лег. М. Комненов, 1♂.

НАПОМЕНА: Троглофилна врста која најчешће насељава улазне делове пећина и позната је из већег броја пећина у Србији (DELTSHEV et al., 2003).

Familia: *Agelenidae*

Histopona laeta (Kulczynski, 1897)

ДИСТРИБУЦИЈА: Румунија, Србија, Бугарска (HELSDINGEN, 2010) и Македонија (КОМНЕНОВ, необјављени подаци). PLATNICK (2010) погрешно наводи да је врста распрострањена само у Румунији.

ПРЕГЛЕДАНИ МАТЕРИЈАЛ: Србија, Камена гора, Петња, Велика пећина у Петњи, 1136 m, 22.07.2009., лег. М. Комненов, 1♂.

НАПОМЕНА: Троглоксена врста која се најчешће јавља у улазним деловима пећина али и у шумској стељи.

Histopona luxurians (Kulczynski, 1897)

ДИСТРИБУЦИЈА: Словенија, Хрватска, Босна и Херцеговина, Црна Гора, Аустрија, Мађарска и Бугарска (DEELEMAN-REINHOLD, 1983).

ПРЕГЛЕДАНИ МАТЕРИЈАЛ: Србија, Пријеполје, Камена гора, село Камена Гора, Камени врх, јама на Каменом врху, 1443 m, 30.07.2009., лег. М. Perreau, 1♂.

НАПОМЕНА: Троглоксена врста која се среће у улазним деловима пећина али се среће и у шумској стељи.

Ordo : Acarina

Familia: *Ixodidae*

Eschatocephalus vespertilionis C. L. Koch, 1844

ДИСТРИБУЦИЈА: Западна, средња и југоисточна Европа (ВОВКОВА, 2003).

ПРЕГЛЕДАНИ МАТЕРИЈАЛ: Пријеполје, Сељашница, клисура Сељашнице, Попова пећина, 26.07.2009., лег. М. Perreau, 1ex.

НАПОМЕНА: Крупна врста крпеља која се храни крвљу слепих мишева и искључиво се среће у пећинама у којима постоје веће колоније ових животиња (НЕШИЋ и сар., 2008).

DIPLOPODA

Familia: *Schizopetalidae*

Apfelbeckia insculpta (L. Koch, 1867)

ДИСТРИБУЦИЈА: Западна Србија, Далмација, Црна Гора и Албанија (МАКАРОВ et al., 2004).

ПРЕГЛЕДАНИ МАТЕРИЈАЛ: Србија, Камена гора, Петња, Зечија глава, Куртова јама, 1289 m, 27.08.2010., 12.08.2010., лег. С. Огњеновић, 2♀; Пријеполје, Сељашница, клисура Сељашнице, Попова пећина, 26.07.2009., лег. М. Perreau, 1♂, 1♀.

Familia Polydesmidae

Brachydesmus (Brachydesmus) subterraneus Heller, 1857

ДИСТРИБУЦИЈА: Ареал овог слепог и депигментисаног гујиног чешља обухвата Аустрију, Словенију, Италију, Босну и Херцеговину, Хрватску, Црну Гору, Албанију и Србију. У Србији је пронађена само на Проклетијама - Ропојана (МАКАРОВ et al., 2004).

ПРЕГЛЕДАНИ МАТЕРИЈАЛ: Србија, Камена гора, Петња, Велика пећина у Петњи, 1136 m, 22.07.2009., лег. М. Комненов, 2♂, 3♀; Србија, Камена гора, Петња, Зечија глава, Куртова јама, 1272 m, 27.08.2010, 12.08.2010., лег. С. Огњеновић, 1♂, 4♀; Србија, Камена гора, Брајковац, јама код Велике стијене, 29.07.2009., лег. И. Њуњић, 2♂, 3♀.

Familia: *Haaseidae*

Haasea microcorna Strasser, 1971

ДИСТРИБУЦИЈА: Ова ендемична врста за Србију до сада је пронађена само у три подземна објекта код Сјенице на Пештерској висоравни: у Ушачком пећинском систему, Баждарској и Тубића пећини (МАКАРОВ, 2008).

ПРЕГЛЕДАНИ МАТЕРИЈАЛ: Србија, Пријепоље, Камена гора, Бездан јама, 1369 m, 06.07.2010., лег. С. Огњеновић & И. Њуњић, 3♂, 3♀.

INSECTA

Ordo: Coleoptera

Familia Staphylinidae

Anthobium (s.str.) atrocephalum atrocephalum (Gyllenhal, 1827)

ДИСТРИБУЦИЈА: Европа, Северна Африка, Азија, Непарктички регион (LÖBL & SMETANA, 2004).

ПРЕГЛЕДАНИ МАТЕРИЈАЛ: Србија, Пријепоље, Бабине, Велика пећина, 1166 m, 06.07.2010., лег. С. Огњеновић, 1♀.

НАПОМЕНА: Широко распрострањена врста у Србији, како у пећинама и јамама, тако и ван њих.

Anthophagus (Dimorphoschelus) alpestris alpestris Heer, 1839

ДИСТРИБУЦИЈА: Европа (LÖBL & SMETANA, 2004).

ПРЕГЛЕДАНИ МАТЕРИЈАЛ: Србија, Пријепоље, Бабине, Велика пећина, 1166 m, 06.07.2010., лег. С. Огњеновић & И. Њуњић, 2♂.

НАПОМЕНА: У Србији ретка врста која нам је до сада била позната само са Копаоника (Јарам, 1700 m) и са Шар планине (Стојкова кућа, 1750 m и Дурлов поток, 2100 m) (ПОПОВИЋ & ПАВИЋЕВИЋ, необјављени подаци).

Deliphrosoma macrocephalum (Eppelsheim, 1873)

ДИСТРИБУЦИЈА: Европа (LÖBL & SMETANA, 2004).

ПРЕГЛЕДАНИ МАТЕРИЈАЛ: Србија, Пријепоље, Бабине, Велика пећина, 1166 m, 06.07.2010., лег. С. Огњеновић & И. Њуњић, 2♂, 1♀.

НАПОМЕНА: Ретка врста у Србији која је до сада била позната из само две јаме у источној Србији, Суве планине (Ждребица, Мала јама, 1400 m) и планине Девике (Велика пропаст у Равној ливади, 1135 m) (ПОПОВИЋ & ПАВИЋЕВИЋ, необјављени подаци).

Lesteva (s.str.) monticola Kiesenwetter, 1847

ДИСТРИБУЦИЈА: Европа, Азија (LÖBL & SMETANA, 2004).

ПРЕГЛЕДАНИ МАТЕРИЈАЛ: Србија, Пријепоље, Бабине, Велика пећина, 1166 m, 25.07.2009., лег. М. Поповић, М. Комненов & М. Регеау, 3♂, 2♀; *ibid.*, 06.07.2010., лег. С. Огњеновић & И. Њуњић, 2♂; Србија, Пријепоље, Камена гора, Шаинов крај, Камени врх, јама на Каменом врху, 1443 m, 30.07.2009., лег.

И. Њуњић, 1♀.

НАПОМЕНА: Пронађена је у Церјанској пећини код Ниша, у Савиној и Чавчијој пропасти као и у јами Провалији, све на Сувој планини, Рћанској пећини код Гуче и на Пештеру у Баждарској и пећини Шпела Борес као и у Ушачком пећинском систему (ПОПОВИЋ & ПАВИЋЕВИЋ, необјављени подаци). Најчешће се налази у хладним и влажним објектима на већим надморским висинама али и ван њих, испод укопаног камења уз сам снег и слично.

Нова врста за фауну Србије.

Omalium caesum Gravenhorst, 1806

ДИСТРИБУЦИЈА: Европа, Северна Африка, Азија (LÖBL & SMETANA, 2004).

ПРЕГЛЕДАНИ МАТЕРИЈАЛ: Србија, Пријеполје, Бабине, Велика пећина, 1166 m, 06. 07. 2010., лег. С. Огњеновић & И. Њуњић, 2♂, 2♀; Србија, Бродарево, Петња, 1100 m, 22.07.2009., просејавањем хумуса у буковој шуми, лег. Д. Павићевић.

НАПОМЕНА: Ова врста је широко распрострањена у Србији и среће се како у шумском детритусу тако и у пећинама и јамама.

Omalium rivulare (Paykull, 1789)

ДИСТРИБУЦИЈА: Европа, Северна Африка, Азија, Неарктички регион (LÖBL & SMETANA, 2004).

ПРЕГЛЕДАНИ МАТЕРИЈАЛ: Србија, Пријеполје, Бабине, Велика пећина, 1166 m, 06.07.2010., лег. С. Огњеновић & И. Њуњић, 1♂.

НАПОМЕНА: Врста је широко распрострањена у целој Србији, како у подземним објектима тако и ван њих, у стељи, трулом дрвету итд.

Omalium validum Kraatz, 1857

ДИСТРИБУЦИЈА: Европа (LÖBL & SMETANA, 2004).

ПРЕГЛЕДАНИ МАТЕРИЈАЛ: Србија, Пријеполје, Камена гора, село Камена Гора, Бездан јама, 1369 m, 06.07.2010., лег. С. Огњеновић & И. Њуњић, 2♂; Србија, Пријеполје, Бабине, Велика пећина, 1166 m, 06.07.2010., лег. С. Огњеновић & И. Њуњић, 1♂; Србија, Јабука, јама на Бразди, 1249 m, 21.07.2009., лег. И. Њуњић, 1♂.

НАПОМЕНА: Ова врста је до сада пронађена на следећим локалитетима: Драгачево, Рти, Рћанска пећина; Хомолје, Церемошња, 600 m; Букуља, 600 m; Пештер, Угао, Мала пећина; Пештер, Угао, Шпела Вогел; Стара планина, Бабин зуб, 1550 m; Рудник, Доња Шаторња; Срем, Фрушка Гора, Пећина у Гргуревцима (ПОПОВИЋ & ПАВИЋЕВИЋ, необјављени подаци).

Нова врста за фауну Србије.

Proteinus crenulatus Pandellé, 1867

ДИСТРИБУЦИЈА: Европа, Азија (LÖBL & SMETANA, 2004).

ПРЕГЛЕДАНИ МАТЕРИЈАЛ: Србија, Пријеполје, Бабине, Велика пећина, 1166 m, 06.07.2010., лег. С. Огњеновић & И. Њуњић, 1♂.

НАПОМЕНА: Ретка врста у Србији, позната само са планине Букуље (600 m) и са Хомољских планина (Церемошња, 600 m) (ПОПОВИЋ & ПАВИЋЕВИЋ, необјављени подаци).

НАПОМЕНА: Ово је први налаз ове врсте у једној пећини.

Нова врста за фауну Србије.

Mycetoporus rufescens (Stephens, 1832)

ДИСТРИБУЦИЈА: Европа, Азија (LÖBL & SMETANA, 2004).

ПРЕГЛЕДАНИ МАТЕРИЈАЛ: Србија, Пријеполје, Камена гора, село Камена Гора, Бездан јама, 1369 m, 06.07.2010., лег. С. Огњеновић, 1♀.

НАПОМЕНА: Ова врста је до сада пронађена само на Шар планини (Топ изнад Брезовице, 1500m) (ПОПОВИЋ & ПАВИЋЕВИЋ, необјављени подаци).

Sepeophilus testaceus (Fabricius, 1793)

ДИСТРИБУЦИЈА: Европа, Северна Африка, Азија и Неарктички регион (LÖBL & SMETANA, 2004).

ПРЕГЛЕДАНИ МАТЕРИЈАЛ: Србија, Пријеполје, Бабине, Велика пећина, 1166 m, 06.07.2010., лег. С. Огњеновић, 1♀.

НАПОМЕНА: Врста је позната са следећих локалитета у Србији: из Земуна и са Бежанијске косе, Тумана код Голупца, планине Бељанице (Баћица) и Звоначке бање (Прскало, 520 m), све у источној Србији као и са планине Јастребац (Равниште, 1200 m) у централној Србији.

Aloconota (s.str.) insecta Thomson, 1856

ДИСТРИБУЦИЈА: Европа, Северна Африка, Азија (LÖBL & SMETANA, 2004).

ПРЕГЛЕДАНИ МАТЕРИЈАЛ: Србија, Пријеполје, Бабине, Велика пећина, 1166 m, 25.07.2010., лег. М. Ретеау, 1♂.

НАПОМЕНА: Ретка врста која је до сада била позната само са планине Златибор (село Дрежник, Тодорова пећина) и Шар планине (Сува река, 900 m и Дурлов поток, 1700 m) (ПОПОВИЋ & ПАВИЋЕВИЋ, необјављени подаци).

Нова врста за фауну Србије.

Atheta (s.str.) contristata Kraatz, 1856

ДИСТРИБУЦИЈА: Европа (LÖBL & SMETANA, 2004).

ПРЕГЛЕДАНИ МАТЕРИЈАЛ: Србија, Пријеполје, Бабине, Велика пећина, 1166 m, 25.07.2010., лег. М. Ретеау, 1♀; *ibid.*, 6.07.2010., лег. С. Огњеновић & И. Њуњић, 1♂, 1♀.

НАПОМЕНА: Пронађена је у пећини Пераст- Самар на Кучајским планинама као и јами Чавчја пропаст (1480 m) и јами Провалија (1650 m) на Сувој планини у источној Србији, на планини Суворбор (Степановића пећина, 690 m), у Младеновића мегари код Ужица и на планини Тари код Митровца (Совилска пећина, 1000 m), све у западној Србији, на Пештеру у безименој пећини код Цетановића (1100 m) и Малој пећини (1200 m) код села Угао у југозападној Србији (ПОПОВИЋ & ПАВИЋЕВИЋ, необјављени подаци).

НАПОМЕНА: Интересантно је истаћи да је ова врста у Србији пронађена искључиво у пећинама и јамама.

Нова врста за фауну Србије.

Atheta (Philhygra) hygrotopora Kraatz, 1856

ДИСТРИБУЦИЈА: Европа, Азија, (LÖBL & SMETANA, 2004).

ПРЕГЛЕДАНИ МАТЕРИЈАЛ: Србија, Пријепоље, Бабине, Велика пећина, 1166 m, 25.07.2010., лег. М. Комненов, 1♂.

НАПОМЕНА: Ова врста је пронађена и на планини Златибор (село Раковица) као и на Старој планини (Дојкинци) (ПОПОВИЋ & ПАВИЋЕВИЋ, необјављени подаци).

Нова врста за фауну Србије.

Bolitochara lucida (Gravenhorst, 1802)

ДИСТРИБУЦИЈА: Европа, Северна Африка (LÖBL & SMETANA, 2004).

ПРЕГЛЕДАНИ МАТЕРИЈАЛ: Србија, Пријепоље, Бабине, Велика пећина, 1166 m, 06.07.2010., лег. С. Огњеновић, 1♂.

НАПОМЕНА: Нова врста за фауну Србије.

Phloeopora testacea (Mannerheim, 1830)

ДИСТРИБУЦИЈА: Европа (LÖBL & SMETANA, 2004).

ПРЕГЛЕДАНИ МАТЕРИЈАЛ: Србија, Пријепоље, Камена гора, Брајковац, јама код Велике стијене, 29.07.2009., лег. И. Њуњић, 1♂.

Deleaster dichrous (Gravenhorst, 1802)

ДИСТРИБУЦИЈА: Европа, Северна Африка, Азија и Нерактивни регион (LÖBL & SMETANA, 2004).

ПРЕГЛЕДАНИ МАТЕРИЈАЛ: Србија, Пријепоље, Бабине, Велика пећина, 1166 m, 06.07.2010., лег. С. Огњеновић, 1♂.

НАПОМЕНА: Ретка врста у Србији која је до сада била позната само са четири локалитета и то са Кучајских планина (Сечењ, 900 m) у источној Србији, са Златибора (Рожанство, Стопића пећина), Ваљева у западној и са Шар планине (Дурлов поток, 1700 m) у југозападној Србији.

Quedius (Distichalius) cinctus (Paykull, 1790)

ДИСТРИБУЦИЈА: Европа, Северна Африка, Азија и Нерактивни регион (LÖBL & SMETANA, 2004).

ПРЕГЛЕДАНИ МАТЕРИЈАЛ: Србија, Пријепоље, Бабине, Велика пећина, 1166 m, 08.07.2010., лег. С. Огњеновић, 1♂; Србија, Бродарево, Петња, 1100 m, 22.07.2009, просејавањем детритуса у буковој шуми, лег. Д. Павићевић.

НАПОМЕНА: Ова врста је широко распрострањена у целој Србији. Среће се у шумској стељи али и у пећинама и јамама.

Quedius (Raphirus) lateralis (Gravenhorst, 1802)

ДИСТРИБУЦИЈА: Европа, Азија (LÖBL & SMETANA, 2004).

ПРЕГЛЕДАНИ МАТЕРИЈАЛ: Црна Гора, Пљевља, Рудница, Леденице, пећина Мала леденица, 28.07.2009., лег. М. Комненов, 1♂; Црна Гора, Пљевља, Рудница, Леденице, понор Леденице, 28.07.2009., лег. С. Огњеновић, 1♂.

НАПОМЕНА: Широко распрострањена врста у Србији, како у шумском детритусу тако и у пећинама и јамама.

Quedius (Microsaurus) mesomelinus mesomelinus (Marshall, 1802)

ДИСТРИБУЦИЈА: Европа, Аустралија, Неарктички регион, Неотропски регион (LÖBL & SMETANA, 2004).

ПРЕГЛЕДАНИ МАТЕРИЈАЛ: Србија, Пријеполје, Гувништа, Мала Мујова јама, 1300 m, 28.08.- 09.12.2008., лег. С. Огњеновић, 1♂; Србија, Пријеполје, село Сељашница, клисура реке Сељашнице, Попова пећина, 26.07.2009., лег. М. Комненов, 1♀; Србија, Камена гора, село Камена Гора, Бездан јама, 1369 m, 08.07.2010., лег. С. Огњеновић, 1♀; Србија, Бродарево, Петња, Зечија глава, Куртова јама, 1289 m, 22.07.2009., лег. С. Огњеновић, 2♀.

НАПОМЕНА: Ова номинотипска подврста пронађена је у више пећина и јама западне и југозападне Србије, на Златибору, Јавор планини, Код Ивањице, на Пештерској висоравни као и на Копаонику у централној Србији (ПОПОВИЋ & ПАВИЋЕВИЋ, необјављени подаци).

НАПОМЕНА: Најчешће је срећемо у влажним стаништима, под трулим лишћем, камењем, у гнездима и јазбинама ситних и крупних сисара али и у пећинама и јамама.

Треба истаћи да је свугде ретка и да су увек пронађени појединачни примерци.

Dinothenarus (Parabemus) fossor (Scopoli, 1771)

ДИСТРИБУЦИЈА: Европа (LÖBL & SMETANA, 2004).

ПРЕГЛЕДАНИ МАТЕРИЈАЛ: Црна Гора, Пљевља, Рудница, Леденице, пећина Мала леденица, 28.07.2009., лег. М. Комненов, 1♂.

Србија, Пријеполје, Камена гора, Гувништа, Ковчица, 1200 m, 20.07. – 30.07.2009., барбер клопке, лег. М. Комненов, 2♂, 3♀

Врста је до сада пронађена у Црној Гори на планини Цмиљевици код Рожаја и Дурмитору, а у Србији на планини Тари (Калуђерске баре, 1000 m), Златару, као и на Пештеру на врху Тројан (1250 m) и планини Гиљеви (Лопужина јама, 1200 m) (ПОПОВИЋ & ПАВИЋЕВИЋ, необјављени подаци).

Нова врста за фауну Србије и Црне Горе.

Platydracus (s.str.) fulvipes (Scopoli, 1763)

ДИСТРИБУЦИЈА: Европа, Азија (LÖBL & SMETANA, 2004).

ПРЕГЛЕДАНИ МАТЕРИЈАЛ: Србија, Пријеполје, Бабине, Велика пећина, 1166 m, 06.07.2010., лег. С. Огњеновић, 1♂.

НАПОМЕНА: Врста је широко распрострањена у Србији, али је ово њен први налаз у пећини.

Subfamilia *Pselaphinae****Bryaxis beroni*** Karaman, 1969

ДИСТРИБУЦИЈА: Бугарска, Црна Гора, Србија (LÖBL & SMETANA, 2004., НЕШИЋ & ПАВИЋЕВИЋ, 2006., НЕШИЋ et al., 2007).

ПРЕГЛЕДАНИ МАТЕРИЈАЛ: Србија, Пријеполје, село Сељашница, клисура реке Сељашнице, Попова пећина, 26.07.2009., лег. Марјан Комненов, 1♂;

Прибој, Бучје, клисура Бучанске реке, 24.07.2009., сипариште, лег. Марјан Комненов, 1♂.

НАПОМЕНА: Субтроглофилна врста описана из западне Бугарске, касније пронађена и у четири пећине на Сврљишким планинама у источној Србији (НЕШИЋ и сар., 2007).

По први пут, овај субендемит Србије, пронађен је и ван пећина и то у сипаришту обраслом маховинама и зељастим биљкама у клисури Бучанске реке код Прибоја.

Опште је познато да у сипариштима, између камења, постоје многобројне веће и мање шупљина које представљају идеално станиште, како за ендегејску тако и каверниколну фауну, пре свега, зглавкара. Примерак је пронађен раскопавањем сипаришта на дубини од око два метра.

Familia *Leiodidae*

Tribus Cholevini

Choleva glauca Britten, 1918

ДИСТРИБУЦИЈА: Централна и западна Европа (PERREAU, 2000).

ПРЕГЛЕДАНИ МАТЕРИЈАЛ: Србија, Пријепоље, Камена гора, село Камена Гора, Бездан јама, 1369 m, 06.07. 2010., лег. С. Огњеновић, 1♂.

НАПОМЕНА: Овај глацијални реликт ређе се среће у пећинама и јамама али га зато проналазимо у гнездима кртице, испод укопаног камења итд. Из Србије досад нам је била позната само са Копаоника, Старе планине и Шар планине (NONVEILLER et al., 1999).

Catops longulus Kellner, 1846

ДИСТРИБУЦИЈА: Европа (PERREAU, 2000)

ПРЕГЛЕДАНИ МАТЕРИЈАЛ: Србија, Пријепоље, Камена гора, Гувништа, Мала Мујова јама, 1300 m, 28.08.2008 - 09.12.2008, лег. С. Огњеновић, 5♂, 7♀; *ibid.*, 09.12.2008- 20.07.2009, лег. С. Огњеновић & И. Њуњић; 1♂, 3♀; *ibid.*, 27.07.2009, лег. С. Огњеновић, 3♂, 4♀; Србија, Пријепоље, Камена гора, Гувништа, Велика Мујова јама, 1320 m, 28.08.2008 - 09.12.2008, лег. С. Огњеновић, 1♂, 1♀; *ibid.*, 09.12.2008- 20.07.2009, лег. С. Огњеновић & И. Њуњић, 1♂, 1♀.

НАПОМЕНА: Ова увек ретка бореална врста била је позната из Србије само са четири локалитета, Штетске јаме код Ужица (JEANNEL, 1934), пл. Муртенице, пл. Бобије и Шар планине (NONVEILLER et al., 1999).

Врло често среће се у пећинама и јамама али и ван њих, у јазбинама кунића, ређе шумском детритусу (JEANNEL, 1936).

Sciodrepoides watsoni watsoni (Spence, 1815)

ДИСТРИБУЦИЈА: Европа и Азија (PERREAU, 2000). Широко распрострањена у Србији (NONVEILLER et al., 1999).

ПРЕГЛЕДАНИ МАТЕРИЈАЛ: Србија, Пријепоље, Камена гора, село Камена Гора, Бездан јама, 1369 m, 06. 07. 2010., лег. С. Огњеновић & И. Њуњић, 1♂, 2♀.

НАПОМЕНА: Честа како у пећинама и јамама тако и у гнездима микромамалија, јазбинама разних животиња, у детритусу итд.

Tribus Leptodirini

Proleonhardella (Proleonhardella) hirtella Jeannel, 1934

ДИСТРИБУЦИЈА: Југославија, Србија, Санџак, Попова пећина код Сељана (PERREAU, 2000).

ПРЕГЛЕДАНИ МАТЕРИЈАЛ: Србија, Прибој, село Крњача, клисура Тмуша, Говеђа пећина, 1114 m, 23.07.2009., лег. М. Комненов, 1♂, 1♀; Србија, Јабука, јама на Бразди, 1249 m, 21.07.2009., лег. С. Огњеновић, 1♀; Србија, Прибој, село Крњача, јама Ледењача, 23.07.2009., лег. С. Огњеновић, 1♂; Србија, Пријепоље, село Сељашница, клисура реке Сељашнице, Попова пећина, 26.07.2009. лег. М. Поповић, И. Њуњић & С. Огњеновић, 2♂ 3♀; Црна Гора, Пљевља, Рудница, Леденице, понор Леденице, 28.07.2009., лег. С. Огњеновић & И. Њуњић, 1♂, 1♀.

НАПОМЕНА: Ова врста је била стеноендемит Попове пећине у Сељашници код Пријепоља. Успели смо да је пронађемо и у неколико пећина и јама које гравитирају ка Каменој гори али и у неколико објеката код Пљеваља у суседној Црној Гори.

Proleonhardella (Proleonhardella) remyi Jeannel, 1934

ДИСТРИБУЦИЈА: Југославија, Србија, Двострука пећина код Јабуге, регион Бјелошевац (Санџак) (PERREAU, 2000).

ПРЕГЛЕДАНИ МАТЕРИЈАЛ: Србија, Камена гора, село Камена Гора, Бездан јама, 1369 m, 24.07.2009., лег. И. Њуњић, 4♂, 3♀; *ibid.*, 27.07.2009., лег. И. Њуњић & М. Рабреновић, 5♂, 6♀; *ibid.*, 13.10.2009., лег. С. Огњеновић & И. Њуњић, 5♂, 4♀; *ibid.*, 16.10.2009., лег. С. Огњеновић & И. Њуњић, 5♂, 5♀; *ibid.*, 06.07.2010, 3♂, 2♀; *ibid.*, 08.07.2010., лег. С. Огњеновић, 1♂, 2♀; Србија, Прибој, село Крњача, клисура Тмуше, Говеђа пећина, 1114 m, 23.07.2009., лег. М. Комненов, 6♂, 14♀; Србија, Јабука, јама на Бразди, 1249 m, 21.07.2009., лег. С. Огњеновић, 1♂, 3♀; Србија, Прибој, село Крњача, јама Ледењача, 23.07.2009., лег. С. Огњеновић, 1♂, 3♀; Србија, Пријепоље, Камена гора, Гувниште, Јама у шуми, 1340 m, 20.07.2009., лег. С. Огњеновић, 2♂, 2♀; Србија, Пријепоље, Камена гора, село Камена Гора, Мала Мујова јама, 1300 m, 28.08.2008 - 09.12.2008, лег. С. Огњеновић, 15♂, 17♀; *ibid.*, 09.12.2008-20.07.2009, лег. С. Огњеновић & И. Њуњић, 18♂, 15♀; *ibid.*, 27.07.2009, лег. С. Огњеновић, 3♂, 5♀; *ibid.*, 13.10.2009- 05.06.2010., лег. С. Огњеновић & И. Њуњић, 18♂, 20♀; Србија, Пријепоље, Камена гора, село Камена Гора, Велика Мујова јама, 1320 m, 28.08.2008- 09.12.2008, лег. С. Огњеновић, 18♂, 15♀; *ibid.*, 09.12.2008- 20.07.2009, лег. С. Огњеновић & И. Њуњић, 12♂, 16♀; *ibid.*, 27.07.2009, С. Огњеновић & И. Њуњић, 4♂, 6♀; Србија, Пријепоље, Бабине,

Велика пећина, 1166 m, 25.07.2009., лег. М. Комненов, 1♂, 2♀; *ibid.*, 14.10.2009., лег. С. Огњеновић & И. Њуњић, 3♂, 7♀; *ibid.*, 06.07.2010, С. Огњеновић & И. Њуњић, 1♂, 2♀; *ibid.*, 08.07.2010, С. Огњеновић & И. Њуњић, 1♂, 2♀; Србија, Пријепоље, село Селашница, клисура реке Селашнице, Попова пећина, 26.07.2009, лег. С. Огњеновић, 4♂, 3♀; Србија, Пријепоље, Камена гора, Шаинов крај, Камени врх, јама на Каменом врху, 1443 m, 30.07.2009., лег. И. Њуњић, 2♂, 3♀; Црна Гора, Пљевља, Рудница, Леденице, понор Леденице, 28.07.2009., лег. С. Огњеновић & И. Њуњић, 4♂, 5♀.

НАПОМЕНА: У уводном делу овог рада објашњено је до какве грешке је дошло приликом цитирања типског локалитета за ову троглобионтску врсту.

У збирци покојног проф. Г. НОНВЕЈЕВА пронађена је серија примерака *P. remyi* као и врсте *P. hirtella*, које је он сакупио 13.06.1980. године у Поповој пећини код Пријепоља. То би уједно био и први налаз *P. remyi* у Србији јер је до тада ова врста била позната само са типског локалитета у Црној Гори (Пљевља, Бјелошевина, село Бјелошевина, Двострука или Бјелошевачка пећина). Резултате својих налаза проф. Г. Нонвеје никад није објавио.

Ми смо прве примерке ове врсте добили од колеге ИВЕ КАРАМАНА који их је сакупио 06.04.2007. године у Бјелошевачкој пећини која је и њен *locus typicus* као и у оближњој пећини Погледици, обе у клисури испод села Бјелошевина у Црној Гори.

Из приложеног списка може се закључити да је ова врста врло честа готово у свим објектима које смо истраживали а у неким од њих (Куртова јама, Мала Мујова јама итд.) и врло бројна.

Нова врста за фауну Србије.

Magdelainella (Magdelainella) serbica (Müller, 1904)

ДИСТРИБУЦИЈА: Западна Србија, источна Босна и североисточну Црна Гора (РАВИЋЕВИЋ & PERREAU, 2008).

ПРЕГЛЕДАНИ МАТЕРИЈАЛ: Србија, Пријепоље, Камена гора, село Камена Гора, Бездан јама, 1369 m, 06.07.2010., лег. С. Огњеновић, 1♂.

НАПОМЕНА: Подједнако се налази и у пећинама и јамама и у земљи под дубоко укопаним камењем, детритусу итд.

Можемо је сматрати правим субтроглофилом.

Subfamilia *Platypsyllinae*

Leptinus testaceus Mueller, 1817

ДИСТРИБУЦИЈА: Европа и Мала Азија (PERREAU, 2000).

ПРЕГЛЕДАНИ МАТЕРИЈАЛ: Србија, Пријепоље, Камена гора, село Брајковац, јама у Великој Стијени, 29.07.2009., лег. Ива Њуњић, 1♂.

НАПОМЕНА: Ова нидиколна врста среће се у гнездима ровчица, кртица, поготову мишева из рода *Apodemus* али и у јазбинама јазавца, лисице итд.

Ређе је срећемо у гнездима птица дупљашица и опнокрилаца (*Vespulla germanica*, *Vespa crabro* итд.).

С обзиром да се у пећинама и јамама често гнезде ровчице и мишеви тако у истима срећемо и овог потпуно слепог и депигментисаног инсекта који се храни различитим органским отпацима како у гнездима тако и око њих. Ова врста је слабо позната у Србији.

Familia *Carabidae*
Tribus *Trechini*

Duvalius (Duvalius) sturanyi sturanyi (Apfelbeck, 1904)

ДИСТРИБУЦИЈА: Босна и Црна Гора (LÖBL & SMETANA, 2003).

ПРЕГЛЕДАНИ МАТЕРИЈАЛ: Србија, Пријепоље, Бабине, Велика пећина, 1166 m, 25.07.2009., лег. М. Комненов & М. Поповић, 3♀; *ibid.*, 06.07.2010., лег. Ива Њуџић & С. Огњеновић, 1♂, 1♀.

НАПОМЕНА: У свом раду „Ендегејска и троглобионтска фауна Србије“ NONVEILLER (1983) наводи по први пут за Србију номинотипску подврсту *D.(D.) sturanyi sturanyi*. У поменутом раду се наводи да су први примерци сакупљени почетком маја 1960. године на планини Бобија код Љубивоје да би на истом локалитету, крајем прве половине маја, 1981. године, уз један поток, под камењем, било сакупљено петнаестак примерака исте подврсте. Аутори горе поменутог каталога, LÖBL & SMETANA (2003), нису били у прилици да погледају овај рад па зато ни не наводе ову подврсту за фауну Србије.

Номинотипска подврста је описана на основу примерака сакупљених у Челебићу код Фоче у Босни и чува се у збирци Земаљског музеја у Сарајеву. У истом раду Nonveiller наводи да је већу серију примерака који припадају истој подврсти сакупио на планини Комови у Црној Гори. Сви примерци су пронађени под укопаним камењем на висини од око 1800 m.

Врло је вероватни да је у Србији присутна и подврста *D. (D.) sturanyi matejkai* Mangan, 1939 која је описана са превоја Чакор (Проклетије, 2000 m), између Србије (Метохија) и Црне Горе.

Ова врста се може сматрати ендегејском јер је у већини случајева сакупљена у старим буковим или буково- смрчевим шумама уз саме потоке под камењем. Такав је случај на планини Дурмитор (Ћуревац, 1300 m) у Црној Гори (ПАВИЋЕВИЋ, необјављен податак). Спорадично је налажена и у пећинама са повећаним процентом влаге што је управо и случај са Великом пећином у Бабинама која уствари представља велики понор који дренира околно подручје.

Trechus irenis Csiki, 1912

ДИСТРИБУЦИЈА: Балкан изузев Македоније и Албаније (LÖBL & SMETANA, 2003).

ПРЕГЛЕДАНИ МАТЕРИЈАЛ: Србија, Пријепоље, Бабине, Велика пећина, 1166 m, 25.07.2009., лег. М. Комненов & М. Поповић, 1♂; *ibid.*, 08.07.2010., лег. С. Огњеновић, 1♀.

НАПОМЕНА: Честа врста у Србији изузев њеног северног и северноисточног дела, како у подземним објектима тако и ван њих.

Trechus obtusus obtusus Erichson, 1837

ДИСТРИБУЦИЈА: Европа, северна Африка и Неоарктички регион (LÖBL & SMETANA, 2003).

ПРЕГЛЕДАНИ МАТЕРИЈАЛ: Србија, Пријепоље, Бабине, Велика пећина, 1166 m, 25.07.2009., лег. М. Комненов, 2♂.

НАПОМЕНА: Ретка шумска врста у Србији позната само са планине Богићевице, 1800 m (NONVEILLER et al., 1994).

Trechus priapus priapus K. Daniel & J. Daniel, 1898

ДИСТРИБУЦИЈА: Номотипска подврста је распрострањена у читавом Балкану изузев Румуније и европског дела Турске (LÖBL & SMETANA, 2003).

ПРЕГЛЕДАНИ МАТЕРИЈАЛ: Србија, Пријепоље, Бабине, Велика пећина, 1166 m, 25.07.2009., лег. М. Комненов, 1♀; Србија, Камена гора, Планиште, Голубија јама (Снежница), 1319 m, 21.07.2009., лег. И. Њуњић, 2♀; Србија, Пријепоље, Камена гора, Шаинов крај, Камени врх, јама на Каменом врху, 1443 m, 30.07.2009., лег. И. Њуњић, 2♀.

НАПОМЕНА: Релативно честа у Србији, како у пећинама тако и ван њих, под камењем, у стељи итд. Поред поменуте подврсте у Србији срећемо још две, *T. priapus medius* Meixner, 1939 која је описана са Старе планине (2136 m) и одатле једино позната као и *T. priapus serbicus* Apfelbeck, 1902 која је ендемична за планину Копаоник.

Familia Rhabdophoridae

Troglophilus cavicola (Kollar, 1933)

ДИСТРИБУЦИЈА: Североисточна Италија, јужна Аустрија, Балкан (HARZ, 1969).

ПРЕГЛЕДАНИ МАТЕРИЈАЛ: Србија, Пријепоље, Камена гора, Гувништа, Мала Мујова јама, 1300 m, 28.08.2008., лег. М. Рабреновић, 2♂, 3♀; *ibid.*, 09.12.2008., лег. С. Огњеновић, 1♂, 2♀; Србија, Пријепоље, Камена гора, Гувништа, Јама у шуми, 1340 m, 20.07.2009., лег. С. Огњеновић 2♀; Србија, Камена гора, Брајковац, јама код Велике стијене, 1040 m, 29.07.2009., лег. И. Њуњић, 1♂, 1♀; Брајковац, 20.07.2009., раскопавањем веће гомиле камења у шуми, лег. Д. Павићевић, 6♂, 9♀.

НАПОМЕНА: Ова врста пећинског зривавца широко је распрострањена по пећинама и јамама Србије али и ван њих испод гомила камења обраслих зељастом вегетацијом, у трулим пањевима итд.

ЗАХВАЛНИЦА:

Желимо да се захвалимо следећим колегама које су нам пружиле велику помоћ у истраживању пећина и јама на Каменој гори као и логистици на терену: Љубиши Цмиљановићу (Камена гора), Љубинку Дробњаку (Камена гора), Жељку Кијановићу (Камена гора), Синиши Огњеновићу (биоспелеолог из Београда), др. Драгану Нешићу (геоморфолог и спелеолог, ЗЗПС, радна јединица у Нишу), Милану Рабреновићу (апсолвент Рударско- геолошког факултета у Београд), Игору Срећковићу (апсолвент Биолошког факултета у Новом Саду). Такође, желимо да се захвалимо и колегама које су нам помогле у детерминацији дела сакупљеног биолошког материјала за који аутори овог рада нису стручни: проф. др. Иви Караману (Департман за биологију и екологију Природно - математичког факултета у Новом Саду) на детерминацији косаца, проф. др. Слободану Макарову (Биолошки факултет у Београду) на детерминацији гујиних чешљева, проф. др. Michel Perreau (Université Paris), проф. др. Eric Quéinnec (Université P. & M. Curie, Paris).

Посебно се захваљујемо колеги Мишелу Пероу из Париза који је сопственим финансијским средствима покрио трошкове међународне експедиције „КАМЕНА ГОРА 2010“.

ЛИТЕРАТУРА

BOBKOVA O. A. (2003): Distribution of Ticks (Ixodoidea, Parasitiformes) – Ectoparasites of Bats (Chiroptera) in Ukraine. *Vestnik zoologii*, 37(6): 23-28.

DELTSHEV C., ĆURČIĆ. B, BLAGOEV G.(2003): The spiders of Serbia. – Ed. B. P. M. Ćurčić. Committee for Karst and Speleology – Serbian Academy of Sciences and Arts; Institute of Zoology – Bulgarian Academy of Sciences; Institute of Zoology – Faculty of Biology – University of Belgrade; Institute for Biological Research „Siniša Stanković“ (co-publishers). *Monographs*, Belgrade – Sofia, 834 pp.

HARZ K. (1969): Die Orthopteren Europas. Vol. I, Dr. W. Junk B. V., pp. 939. The Hague.

JEANNEL R. (1934): Bathysciinae recueillies par MM. P. Remy et R. Husson dans le Sandjak de Novi-Pazar et la Macedoine grecque. *Revue française d'Entomologie*, 1 : 89-103.

e.

KARAMAN I. (2008): Cyphophthalmi of Serbia (Arachnida, Opiliones): 97-118 in D. Pavićević & M. Perreau (editors): Advances in the studies of the fauna of the Balkan Peninsula. Papers dedicated to the memory of Guido Nonveiller. *Institute for Nature Conservation of Serbia, Belgrade, Monographs*, 22: viii+564 pp.

KULCZYNSKI, W. (1913): *Aranearum spelunciarum peninsulae Balcanicae species duae novae*. In Absolon, K., Dva nové druhy arachnidu z jeskyn bosenskohercegovských a jiné zprávy o arachnofaune balkánské. *Casop. mor. zem. Musea* 13: 1-17 (Araneae, 2-10).

LÖBL I., SMETANA A. (2003): *Catalogue of Palearctic Coleoptera, Archostemata- Myxophaga- Adepaga*, Vol. 1. Stenstrup- Apollo Books, pp. 819.

LÖBL I., SMETANA A. (2004): *Catalogue of Palearctic Coleoptera, Hydrophiloidea- Histeroidea- Staphylinoidea*, Vol. 2. Stenstrup- Apollo Books, pp. 942.

MAKAROV S., ČURČIĆ B. & TOMIĆ V. (2004): The Diplopods of Serbia, Montenegro and the Republic of Macedonia. Monographs, Vol. IX, Institute of Zoology, Belgrade, 1-440.

MAKAROV E. S (2008) : *Haasea guidononveilleri* n. sp., a new diplopod from Serbia and revision of the „*Iacusnigri*“ group of species (Diplopoda, Haaseidae) in D. Pavićević & M. Perreau (editors): Advances in the studies of the fauna of the Balkan Peninsula. Papers dedicated to the memory of Guido Nonveiller. *Institute for Nature Conservation of Serbia, Belgrade, Monographs*, 22: viii+564 pp.

НЕШИЋ Д., ПАВИЋЕВИЋ Д. (2006): Резултати комплексних спелеолошких истраживања пећине Равна пећ. Завод за заштиту природе Србије, *Зивитија природе* 56/2, стр. 21-32, Београд.

НЕШИЋ Д., ПАВИЋЕВИЋ Д., БЕЛИЈ С. (2007): Резултати комплексних спелеолошких истраживања северозападног дела Сврљишких планина. *Зивитија природе* 57/1-2, стр. 47-62, Београд.

NONVEILLER, G. (1983): Ендогејска и троглобионтска фауна тврдокрилаца Србије (Insecta, Coleoptera). I. Резултати истраживања од 1976. до 1982.- *Зборник радова о фауни Србије*, 2: 267-288.

NONVEILLER G., PAVIĆEVIĆ D., POPOVIĆ M. (1999): Les Cholevinae des territoires de l' ancienne Yougoslavie. *Zavod za zaštitu prirode Srbije, Beograd, Posebna izdanja* 18, pp. 1- 128.

PAVIĆEVIĆ D. & PERREAU M. (2008): The genus *Magdelainella* Jeannel, 1924 (Coleoptera, Leiodidae, Cholevinae, Leptodirini): 183- 198 in D. Pavićević & M. Perreau (editors): Advances in the studies of the fauna of the Balkan Peninsula. Papers dedicated to the memory of Guido Nonveiller. *Institute for Nature Conservation of Serbia, Belgrade, Monographs*, 22: viii+564 pp.

PERREAU M. (2000): Catalogue des Coleopteres Leiodidae Cholevinae et Platypyllinae. *Memoires de la Societe entomologique de France*, 4: 460 pp.

PLATNICK, N. I. (2011): The world spider catalog, version 11.5. American Museum of Natural History, online at <http://research.amnh.org/iz/spiders/catalog>. DOI: 10.5531/db.iz.0001.

REMY, P. A. (1953): Description des grottes yougoslaves (Herzégovine, Dalmatie, Crna Gora et ancien Sandjak de Novi Pazar).- *Glasnik Prir. muz. srp. zemlje, Beograd*. B/5-6: 175-233.